

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. I. An Deus, ex vi decreti quod habuit, carnem sumpsisset, Adamo non
peccante?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

DISPUTATIO V.

De motivo Incarnationis.

Ad articulum 3. & 4. D. Thomae.

Explicata Incarnationis possibilitate, convenientia, & necessitate, consequens est ut causam illius motivam investigemus, & finem propter quem à Deo facta est declaremus, de quo agit Sanctus Doctor art. 3. & 4. hujus quaestionis.

ARTICULUS I.

An Deus, ex vi decreti quod habuit, carnem sumpsisset, Adamo non peccante?

Certum est, Deum potuisse carnem assumere, etiam si Adam non peccasset, cum Incarnatio cum peccato essentialiter nexum non habeat: unde solum difficultas est de eo quod fuisset de facto, si Adam non peccasset. Dixi verò ex vi decreti quod Deus habuit, nam utrum si homo non peccasset, habuisset Deus aliud decretum assumendi carnem, non propter remedium peccati, sed propter alia motiva, res est omnino incerta & dubia; cum hoc non possit colligi ex Scriptura, per quam solum nobis innotescunt quae ex sola Dei voluntate dependent. Unde D. Thomas 1. Timoth. 1. le. 4. *Deus ordinavit scienda, secundum quod res scienda erant, & nescimus quid ordinasset, si non praeservisset peccatum.* Solum ergo difficultas est, an ex vi praesentis decreti, Verbum carnem assumeret, Adamo non peccante, quod idem est ac inquirere, an datur in Deo decretum aliquod efficax mittendi Verbum in carne, non connexum cum peccato, vel omne decretum efficax quod de Incarnatione datur in Deo, sit cum peccato connexum? Si enim hoc secundum dicatur, non veniret Christus ex vi praesentis decreti, Adamo non peccante; si verò asseratur primum, veniret peccato Adam non existente. Hoc praemisso.

In hujus celeberrimae difficultatis resolutione, duae versantur oppositae sententiae: Altera est negativa, quam amplectuntur Thomistae cum Angelico Praeceptore hic art. 3. & ex Patribus Societatis Vazquez, Valentia, Lessius, Delugo, Theophilus Raynaudus, Amicus, Petavius, & alii. Altera affirmativa, quam timentur Scotus & ejus discipuli, qui docent Incarnationem fuisse à Deo efficaciter volitam duplici decreto, altero terminato ad substantiam Incarnationis, altero terminato ad circumstantiam passibilitatis; primumque independens fuisse à futuritione peccati & praevisione illius; secundum verò fuisse à peccato dependens, ac proinde venturum Christum ex vi primi decreti. Adamo non peccante, non quidem in carne passibili, sed in impassibili. Suarez verò, Ysambertus, Martinonius, aliique ex Recentioribus, licet cum Scoto conveniant in hoc decreto statuendo, ab illo tamen dissentiunt, in eo quod Scotus asserit remedium peccati non fuisse motivum substantiae Incarnationis ex vi primi decreti,

creti, sed solum circumstantiæ passibilitatis: Suarez autem, etsi substantiam Incarnationis ex vi primi decreti volitam esse doceat ob excellentiam mysterii, tanquam motivum sufficiens, asserit tamen ex vi secundi decreti volitam fuisse non solum circumstantiam, sed etiam substantiam Incarnationis, ob remedium peccati, tanquam motivum sufficiens, ut sic salvet Verbum incarnatum fuisse propter nostram salutem; nec incongruens reputat eundem effectum à duplici causa adæquata finali procedere.

§. I.

Conclusio negativa statuitur, & ratione D. Thomæ suaderetur.

Dico igitur: ex vi præsentis decreti, Verbum Divinum carnem humanam non assumpsisset, si homo non peccasset.

3. Probatur conclusio ratione D. Thomæ hinc art. 3. ad hanc formam redacta. Decretum Incarnationis, cum sit supra naturæ debitum, non nisi per revelationem nobis innotescere potest: At quotiescunque Scriptura Sacra, Concilia, vel SS. Patres, quibus Deus suam voluntatem revelavit, de huiusmodi decreto faciunt mentionem, aliam ejus causam motivam non assignant, quàm liberationem à peccato, seu redemptionem hominis à servitute peccati: Ergo ex vi decreti quod Deus habuit de facto, Verbum carnem non assumpsisset, Adamo non peccante. Maior est certissima, unde tota difficultas devolvitur ad Minorem, quæ quoad singulas partes probatur.

4. In primis ergo plura extant Scripturæ testimonia, quibus aperte significatur, Deum non venisse in mundum per Incarnationem, nisi ut peccatores salvos faceret: Matth. 18. & Lucæ 19. *Veni filius hominis querere & salvum facere quod perierat.* 1. ad Timoth. 1. *Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Lucæ 5. *Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent, non veni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam:* quod est idem ac si diceret, non venissem nisi ægroti opus habuissent medico, seu totum humanum genus eguisset redemptione. Denique Joan. 3. Christus dicebat: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam.* Non enim misit Deus filium suum in mundum, ut iudicaret mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Eadem etiam & non alia assignatur ratio à Conciliis, præcipue à Nicæno in Symbolo fidei, ubi dicitur: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spir. S. & homo factus est.*

5. Accedunt testimonia SS. Patrum: Irenæus enim lib. 5. adversus hæreses cap. 14. sic ait, *Si non haberet caro salvari, nequaquam Verbum Dei caro factum esset.* Athanasius orat. 5. contra Arrianos: *Quod autem Filius Dei homo factus est, nunquam accidisset, nisi hominum necessitas causam prabuisset.* Nazianzenus orat. 36. *Quænam humana propter nos suscepta natura causa extitit? Nempe ut nos omnes salutem adipisceremur.* Quid enim aliud afferri potest? Cyrillus Alexandrinus dialog. 5. de Trinit. circa medium: *Si non peccassetis, neque factus esset nobis similis filius Dei.* Ambrosius lib. de Incarnationis Dominicæ sacramento cap. 6. *Quæ*

A erat causa Incarnationis, nisi ut caro qua perierat redimeretur? Augustinus serm. 8. de verbis Domini, *si homo non peccasset, filius hominis non venisset.* Et serm. sequenti, *Natura fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores vos facere: tolle morbos, tolle vulnera, nulla est medicina causa.* Item in oratione ad B. Virginem, sic eam alloquitur: *Ut quid nostrum peccati pro peccatoribus pareres, si desset qui peccasset? aut quid mater fieres Salvatoris, si nulla esset indigentia salutis?* Leo Papa Serm. de nativitate. *Si homo ad imaginem & similitudinem Dei factus in suo honore permanisset, nec diabolus fraude deceptus, à lege sibi posita per concupiscentiam deviasset, Creator mundi creatura non fieret; neque aut sempiternus temporalitatem suaderet, aut aequalis Deo Patri Filius, formam formæ & similitudinem carnis peccati assumeret, Petrus Cellensis Abbas in lib. de panibus: Non miraretur cælos partus virginis, si pomum prohibendum non coergeret Eva tactus temerarius.* Demetrius Abbas Rupertus de operibus Spiritus Sancti cap. 6. Christum alloquens, *Et siquidem (requit) multum tibi debemus nos Deus Christe, quia homo factus es: At tu è contra multum nobis debes homo Christe, quia propter nos in Deum assumptus es: nam nisi fuissetis peccatores, causa carni assumi in Deum deberes, nulla fuisset, &c. Nisi peccassetis servi, nec assumpti fuisset in Dominum Deus natura servilis.*

Huic rationi D. Thomæ duas adhibent responsiones Adversarii. Aliqui enim in primis dicunt Scripturam, & SS. Patres, non assignare quidem aliam rationem Incarnationis, quàm reparationem generis humani, sive remedium peccati, sed ex hoc non sequi eam esse solam, aut etiam præcipuam, quia ex autoritate negativa nihil concluditur.

D Verum hæc responsio nullius est momenti: cum enim de illis quæ ex sola Dei voluntate dependent, non possumus aliam habere notionem, nec aliter sentire, quàm secundum quod in Sacra Scriptura traduntur, & ex sola Dei voluntate pendeat ordinare Incarnationem ad hunc aut illum finem, bene sequitur quod si non alia assignatur illius ratio à Scriptura & SS. Patribus, præter generis humani reparationem, non aliam quoque nos assignare possumus.

Addo quod in rebus magni momenti, optimum est argumentum ex autoritate negativa Sacra Scripturæ: unde quia Scriptura Sacra ubi loquitur de mundi creatione, unius tantum mundi facit mentionem, per legitimam consequentiam deducimus esse tantum unum mundum. Similiter quia facit tantum mentionem de Incarnatione secundæ personæ Trinitatis, credimus eam tantum fuisse incarnationem. Item quia tres solum personas in Deo nominat, nusquam verò quatuor, tres tantum esse personas in Deo, ut certissimum fidei dogma recipitur.

Addo etiam quod aliqui ex SS. Patribus jam citatis, non solum dicunt Verbum fuisse incarnatum, ob reparationem generis humani, sed insuper etiam asserunt, quod non fuisset incarnatum, peccato non existente; & sic hæc solutio eorum testimoniis applicari nequit.

Secundò respondent Scoti Discipuli, Scripturam, Concilia, & SS. Patres, locis citatis, assignare

gnare solum rationem Incarnationis quoad modum, non autem quoad substantiam; quia scilicet factus est in carne passibili, propter remedium peccati, non autem absolute quoad substantiam: unde dicitur quod si Adam non peccasset, Verbum non fuisset quidem incarnatum in carne passibili & mortali, absolute tamen, & quoad substantiam, incarnatum fuisset.

Sed hæc Responsio, quæ est azylum ordinarium Adversariorum, facile potest convelli. Primò quia SS. Patres non dicunt quod Deus propter nos factus est passibilis, humanitate assumptâ, sed asserunt quod propter nos factus est homo: Neque dicunt propter se assumpsisse naturam humanam, & propter nos tantum eam addidisse passibilem, sed asserunt absolute propter nos assumpsisse ipsam naturam humanam.

Secundò SS. Patres locis citatis asserunt, quod nisi homines indigni fuissent redemptione, Verbum non esset homo, nec fieret creatura: Sed hoc non possunt asserere absolute, si non existente peccato Verbum fuisset incarnatum absolute & quoad substantiam, licet non in carne passibili; quia homo impassibilis est verè & propriè homo, & creature impassibiles, ac passibiles: ergo hæc solutio mentis Sanctorum Patrum non congruit.

Tertiò sequitur ex hac solutione improprie dici in Symbolo, Verbum Divinum propter nostram salutem descendisse de cælis: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud. Sequela probatur. Idem est Verbum propter nostram salutem descendisse de cælis, & fuisse carnem factum propter nostram salutem: At improprie affirmatur assumpsisse carnem propter nostram salutem, si nostra salus non fuit ratio aut motivum Incarnationis quoad substantiam, sed solum quoad modum, seu circumstantiam passibilitatis: Ergo nec propriè salutaris ipsum propter nostram salutem descendisse de cælis.

Quartò contra hanc solutionem bene argumentatur Vazquez hic disp. 10. cap. 4. ubi sic dicitur. Id quod potest fieri duobus modis, ex eo quod uno ex illis non fiat, non dicitur absolute non fieri, cum absoluta negatio omnium modum excludat: Ergo si Adam non peccante Christus venisset, licet in carne impassibili, falsa esset assertio Patrum locutio asserentium non venturum Christum, Adamo non peccante.

Confirmatur & magis illustratur hic discursus illo exemplo. Sicut qui dicit Regem v. g. hodie non venturum in istam civitatem, non tantum asserit ipsum non venturum hoc vel illo modo determinato, videlicet armatum, vel non armatum, in curru, vel extra curru; sed absolute, sive quod nullo modo veniet; quia nimirum negatio excludit, ut vulgò dicitur, malignantis naturæ, ut totum destituat. Ita similiter SS. Patres qui affirmant absolute, simpliciter, & sine ulla restrictione, Christum venturum non esse, Adamo non peccante, censentur velle ipsum nullo modo venturum, neque in carne passibili neque impassibili.

Denique D. Chrysostomus scribit. i. Pentecost. ait: Deo clara est Ecclesia, propter Ecclesiam enim extensum est cælum, diffusum est mare, ex-
tensus aer, fundata terra &c. prosequitur eodem modo dicere totius mundi naturalis constitutionem esse factam à Deo in gratiam Ecclesie; deinde subiicit de ordine supernaturali, & miraculoso: Propter Ecclesiam pelagus scindebatur, scindebatur petra, fluebat manna de celo &c. Pro-
tem. IV.

pter Ecclesiam Propheta, propter Ecclesiam Apostoli, imò propter Ecclesiam unigenitus Dei factus est homo. Hæc Chrysostomus, cuius ratio loquendi postulat, ut quemadmodum in gratiam Ecclesie facta est substantialiter cæli & terræ creatio, ac effectio miraculorum, & institutio prophetiæ ac apostolatus; ita & Incarnatio quæ unigenitus Dei Filius factus est homo, sit substantialiter propter Ecclesiam, & non solum quoad modum seu circumstantiam passibilitatis. Unde Apostolus 1. ad Corinth. 2. Loquimur Dei sapientiam in mysterio quæ abscondita est, quam predistinavit Deus ante secula, in gloriam nostram. Sapientia autem illa est Verbum Incarnatum, ut patet ex verbis sequentibus: Quam nemo principum huius sæculi cognovit, si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent: Ergo ex Apostolo sapientia Dei incarnata, subindeque Incarnationis mysterium, quoad substantiam, in gloriam & salutem hominum prædestinatum seu decretum fuit.

§. II.

Alia ratio fundamentalis nostræ conclusionis expenditur.

Secunda ratio fundamentalis nostræ conclusionis sic breviter proponi potest. Cum Deus Incarnationem primò efficaciter decrevit, voluit Verbum incarnari in carne passibili: At decretum Incarnationis in carne passibili pendet à præsentia peccati Adami: Ergo si Adam non peccasset, Deus ex vi decreti quod habuit se hystericè communicandi naturæ humanæ, nullo modo incarnatus fuisset. Minor & Consequentia patent, Major verò, in qua est difficultas, sic ostenditur. Cum primò Deus efficaciter voluit Incarnationem, vel voluit Verbum incarnari in carne impassibili, vel in carne passibili, vel absolute, in communi, & quoad substantiam, nihil in particulari decernendo de passibilitate aut impassibilitate? Primò aut tertiò dici nequeant: Ergo secundum necessariò asserendum est. Major patet ex sufficienti enumeratione omnium modorum quibus potest intelligi Deum primò decrevisse Incarnationem Verbi. Minor autem probatur primò quoad primam partem. Si Deus primò voluisset efficaciter Verbum incarnari in carne impassibili, de facto assumpsisset carnem impassibilem: Sed hoc est contra fidem passionis & resurrectionis Christi: Ergo &c. Sequela patet, aiās enim unum è duobus necessariò esset admittendum, aut quod primum illud Incarnationis decretum non fuisset efficax, & sic non fuisset sortitum effectum, Adamo non peccante, aut quod fuit postea mutatum in subsequenti signo rationis, suppositâ permissione & prævisione peccati, per aliud decretum quo Deus Incarnationem prius prædestinatam in carne impassibili, voluit esse in carne passibili, in remedium peccati, quod repugnat immutabilitati Dei & perfectioni suæ providentiæ, quæ non est incerta & volubilis, sicut nostra, ob limitationem intellectus nostri & voluntatis.

Probatur etiam secunda pars. Duobus modis fingi potest Deum potuisse primò Incarnationem, seu unionem hypostaticam, abstrahendo à carne passibili aut impassibili: Primò scilicet, ita ut solum in communi & quasi in consulo decreveris assumere naturam aliquam creatam, non deter-

Kkk 2

minando an angelicam, vel humanam. Secundò ita ut voluerit quidem hanc naturam, humanam scilicet, in specie & in individuo sibi hypostaticè unire; non determinando tamen, an cum carne passibili aut impassibili: Sed uterque modus est impassibilis: Ergo &c. Major pater, Minor probatur multipliciter. Primò quia actus efficax voluntatis divinæ terminatur ad rem in particulari cum omnibus accidentibus, circumstantiis, & modis, cum quibus debet esse in particulari; tunc enim necesse est actum esse inefficacem, & conditionatum, quando terminatur ad rem sub eo statu sub quo non est ponibilis in actu: Ergo repugnat Deum voluisse primò & efficaciter Incarnationem Verbi, & voluisse eam solùm in communi, & in confuso, aut quoad substantiam præcisè, abstrahendo à carne passibili aut impassibili. Consequentia est evidens, repugnat enim eam de facto existere hoc modo in communi, aut abstractam à passibilitate & impassibilitate, sed debet necessariò esse in aliqua natura individua, passibili, aut impassibili determinatè.

18. Secundò probatur Minor. Intelligere & velle aliquid in communi, & postea in particulari, cum omnibus accidentibus, circumstantiis, & modis, dicit imperfectionem intellectus nostri & voluntatis: Ergo non potest habere locum in Deo.

19. Tertiò Minor probatur. In actibus divini intellectus & voluntatis non reperitur ordo prioris & posterioris, nisi secundum ordinem obiectorum ad quæ terminantur, ita ut terminare passivum unius, sit ratio terminationis passivæ alterius; unde cognitio essentia divinæ est prior in Deo cognitione creaturarum, quia essentia est ratio cognoscendi creaturas: At inter Incarnationem in communi, aut secundum substantiam, abstrahendo à passibilitate aut impassibilitate, & eandem in particulari sumptam, non est ordo ille dependentiæ & causalitatis; nam Incarnatio in communi, aut secundum substantiam, non est causa etiam universalis Incarnationis in particulari, & quoad modum & circumstantias: Ergo chimericum omnino est dicere, Deum voluisse prius efficaciter Incarnationem in communi, quam eam voluerit determinatè, & quoad omnes circumstantias in particulari.

20. Demum Minor principalis suadetur. Prædestinationis, cum sit pars obiectiva divinæ providentiæ, uti in Tractatu de prædestinatione ostendimus, attendit omnes circumstantias singulares rei prædestinatæ, seu prædestinitæ: Sed decretum quo Deus primò voluit & præordinavit Incarnationem, fuit prædestinatio Christi Domini: Ergo respicit omnes particulares circumstantias illius, & consequenter per illud fuit prædestinatum, in qua carne determinatè Christus esset venturus.

21. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Deus non habuit decretum aliquod dandi gloriam electis indefinitum, abstrahendo ab hoc vel illo gradu, sed in gradu certo & determinato voluit ejusmodi gloriam illis conferre; aliàs divina providentia circa electos esset confusa & indeterminata, utpote se extendens duntaxat ad substantiam rei volitæ, non verò ad omnes & singulas illius circumstantias, ut communiter docent Theologi in Tractatu de prædestinatione. Ergo similiter Deus nullum habuit decretum terminandi hypostaticè naturam humanam ut sic, prout abstrahit à passibili & impassibili carne, aliàs divina providentia esset circa Incarnationem confusa & indeterminata, quia se extenderet duntaxat ad

A ejus substantiam, non verò ad singulas illius circumstantias.

§. III.

Modus dicendi Suarez & Martinoni resolutus.

Suarez & Martinonus, ut ab his argumentis se expediant, docent Incarnationem quoad substantiam fuisse efficaciter volitam propter duos fines totales, nempe propter bonitatem intrinsecam & excellentiam ipsius mysterii, quæ sunt prior redemptione, & vera & principalis causa motus decreti Incarnationis, & propter remedium peccati, quod fuit causa movens ad ejus accelerationem, firmamque præcedentem voluntatem incarnationis propter gloriam Christi, & excellentiam hujus mysterii. Unde comparant Deum volentem se incarnare, homini qui jam determinavit se iterum ire Romam, ut subveniat filio suo, quem grater ibi ægrotantem novit operà suâ indigere; ac professionem patanti supervenit nuntius refertum aliquod sui amici negotium postulare etiam in Romam eam; quo nuntio iterum movetur ad proficiscendum Romam, ut aorea destinaverat. Ita Deus (inquiunt) decreverat Incarnationem totam solius Christi, & ob excellentiam hujus mysterii. At inspicies in necessitatem humani generis, misericordiam motus, præcedentem voluntatem avariæ & confirmavit ex charitate in homines, & secundo ac subsequenti affectu voluit Incarnationem propter remedium peccati, quam primo suo decreto, ob ejus excellentiam decreverat.

Hæc tamen doctrina displicet non solum Thomistis, sed etiam pluribus ac præcipuis Societatis Theologis, potestque breviter confutari. Primò, quia idem effectus non potest, etiam de potentia Dei absoluta, à duplici causa efficiente totali & adæquata procedere, alioquin penderet & non penderet ab utraque secundum eandem rationem, ut communiter docent nostri Thomistæ in 2. phis. At eadem est ratio de duplici causa finali, totali & adæquata, ut consideranti patebit: Ergo implicat Deum voluisse mysterium Incarnationis ex duplici fine adæquato & totali.

Secundò, Esto admittamus posse eundem effectum à duplici causa adæquata, sive efficiente, sive finali, de potentia absoluta dependere, delegatamen ordinaria, & attendit rei naturam, non potest, in communi Philosophorum sententia: At de divinis decretis & motivis illorum, loquendum est semper consentaneè ad rerum naturas, uti oppositum sit revelatum: Ergo dicendum est, Incarnationem non fuisse à Deo efficaciter volitam propter duos fines totales, nempe propter ejus excellentiam, & humani generis redemptionem.

Tertiò, Ideò apud homines potest aliquis primò velle aliquod obiectum propter unum totale motivum, & postea idem intendere, propter aliud motivum totale de novo sese offerens, quia potest mutare primam volitionem & primum motivum, & incipere velle illud obiectum, per aliam volitionem, & ex alio motivo; aut saltem quia potest subordinare primam volitionem, & primum totale motivum secundæ volitioni, ex alio totali motivo procedenti, sicque velle prædictum obiectum ex duplici illo motivo per modum unius: Sed hæc repugnat Deo, cum hic modus procedendi imperfectionem mutabilitatis indispensabiliter importet: Ergo &c.

Quia

Quarto, Si Deus voluisset Incarnationem ob remedium peccati, & propter excellentiam ipsius, tanquam propter duos fines totales & non subordinatos, sequeretur Incarnationem fuisse futuram, etiam mundus non fuisset creatus: Sed hoc absurdum est: Ergo & illud. Sequela probatur, absurdum est: Voluit independentem ab universo, unquam fuisset ex volitione illa Incarnationis propter finem totalem, secuta fuisset productio unius individui tantum humanæ speciei, in quo Deus subsisteret.

Denique, Si redemptio hominum non esset totalis, aut saltem prima ac præcipua causa motiva Incarnationis, sed daretur alia prior ac principalis, tanquam excellentia huius mysterii, non essent vere ac sincere Dei locutiones, quibus in Scriptura simpliciter & absolute asseritur, se incarnatum esse, & venisse in mundum, propter hominum redemptionem & salutem, ut patet exemplo ab Adversariis adducto: Si enim ille homo allatus in exemplum, aliter & sincero modo loquendi uteretur, non diceret amico, cui causam domum meam reliqui, & periculosum iter suscepisse: sed ad summum diceret, Romam iturus eram, filii mei gratia, sed quamvis hæc causa non fuisset, tui studium & amor me impulisset, ut Romam irem: ac iter illud suscepissem. Quod alio exemplo illustrari potest. Sit Rex qui alius de causis mittat filium suum v. g. in Italiam, & jam deliberat & paratam filii profectio- nem, perveniant litteræ, quibus aliqua pars Italiae implorat auxilium Regis, ut eam armis contra hostes tueatur, & Rex filio jam profecturo præcipiat, ut eam partem Italiae quæ polceat ejus opem, armis tueatur. Non deberet ejusmodi Rex exprobrare Italiae: Ego filii mei conspectu me paravi ad vos tuendos, sed sincerius loqueretur si diceret, filio meo profecturo mandavi ut vos armis tueatur, & desiderium vobis subveniendi, quasi currenti calcar adhibuit. Sic Paulus 2. ad Corinth. 8. dicit de Tito proficiente Corinthum, Gratia Deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde Titus, quoniam exhortationem quidem suscepit, sed cum sollicitior esset, suam voluntate profectus est ad vos. Quibus verbis Paulus significat se tantum adhibuisse pondus suæ exhortationis Tito, qui jam deliberaverat proficisci Corinthum. Ita similiter, si vera esset Adversariorum sententia, & si Deus decrevisset mysterium Incarnationis propter excellentiam, tanquam propter primam ac præcipuam causam motivam illius, non debuisset dicere simpliciter se venisse in mundum in gratiam generis humani, sed se venturo propter alium finem, misericordiam in humanum genus, novum pondus, & impulsu addidisse huic voluntati, Incarnationis exequenda.

Respondet Suarez, quod licet salus & redemptio hominum fuerit causa tantum secundaria & minus præcipua Incarnationis, potuit tamen Deus in Scriptura simpliciter dicere, se venisse in mundum propter homines, & ipsorum redemptionem & salutem, adducitque ad hoc suadendum exemplum ex primi Regum 16. ubi cum Samuel jam Dei jussu paratus esset ad proficiscendum Bethleem ad ungendum David in Regem, & Samuel timeret sibi à Saule, ait illi Dominus: Visulam de armento tolles in manu tua; dices: ad commendandum Domino veni. Hæc enim intentio sacrificandi erat minus præcipua & tantum secundaria, & tamen illam solum profert Samuel ut causam sui adventus in Bethleem, ita similiter

(inquit Suarez) Deus potest in Scriptura simpliciter asserere, se in gratiam nostri venisse, quamvis salus & redemptio hominum fuerit tantum finis secundarius & minus præcipuus Incarnationis.

Sed contra: Nisi fuisset dissimulanda & tegenda Samueli causa prima & præcipua sui adventus in Bethleem, scilicet unctio Davidis in Regem, non protulisset ille secundam & minus præcipuam sui adventus causam. Verum cum non esset congruum, Prophetam mentem suam & intentionem propalare, propter imminens à Saule periculum, potuit licet eam occultare, & pro prima ac præcipua, secundariam tantum ac minus principalem causam sui adventus proferre. At cum Deus exponit in Scripturis, & Conciliis finem suæ Incarnationis, nihil cogit eum ad dissimulandum, & ad tegendum suam intentionem, imò omnia invitavit ut candidissime & sincerissime eam exponat: Ergo cum dicat frequentissime causam Incarnationis suæ esse salutem & redemptionem hominum, ut patet ex testimoniis paragrapho præcedenti adductis, dicendum est eam esse causam primam, præcipuam, & originalem, non verò secundariam tantum, accessoriam, & minus principalem.

§. IV.

Præcipua objectiones solvuntur.

Obicies primò: Mysterium Incarnationis fuit Adamo revelatum in statu innocentie, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 2. art. 7. & tamen sui peccati futuri conscius seu præscius non fuit, ut ibidem ait S. Doctor, ratioque id suadet: Nam si peccatum à se committendum prænovisset, talis notitia in eo causasset tristitiam, quæ cum hujus status florentissimi felicitate impossibilis erat. Ergo remedium peccati, motivum Incarnationis non fuit, & consequenter, etsi Adamus non peccasset, Verbum Divinum carnem humanam assumpsisset.

Respondeo, concessio Antecedentis, negando Consequentiam: nam ut ait D. Thomas hic art. 3. ad 5. Nihil prohibet alicui revelari effectum cui non revelatur causa, unde potuit Adamo revelari Incarnationis mysterium, absque eo quod esset conscius sui peccati, cujus remedium causa fuit motiva Incarnationis Christi.

Dices, Naturale est homini, cognito effectu, appetere causæ cognitionem, ut docet D. Thomas 1. p. quæst. 12. art. 1. unde quando cognito effectu, ejus causa ignoratur, talis ignorantia tristitiam & anxietatem causat: At in statu innocentie anxietati & tristitiæ locus non erat: Ergo tunc revelata fuit Adamo causa motiva Incarnationis, & per consequens si peccatum proprium illi non fuit revelatum, remedium peccati Adam, motivum Incarnationis non fuit.

Respondeo Incarnationem Christi fuisse ordinatam & ad liberationem hominis à peccato, & ad gloriæ consummationem: licet autem non fuerit Adamo revelatum remedium peccati ut motivum, fuit tamen illi revelata consummatio gloriæ, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 2. art. 7. & hoc fuit sufficiens ut ab illo tolleretur anxietas.

Instabis, Ut tolleretur anxietas, necessaria erat revelatio motivi adæquati, non enim pacatur desiderium cognoscendi causam, cognito effectu, nisi causa adæquata innoscat: Ergo si revelata Adamo solâ gloriæ consummatione, quieverit

Kkk 3

eius

eius desiderium, nullaque in eo anxietas remaneret, consummatio gloriæ fuit adæquatum Incarnationis motivum.

35. Respondeo quod quando dependentia effectus à causa est ab intrinseco, non quiescit desiderium, nisi adæquata causa cognoscatur: quando autem dependentia non est ab intrinseco, sed ab extrinseca voluntate operantis, tunc non est necessarium ad quietandum desiderium, revelari causam adæquatam effectus; unde cum dependentia Incarnationis à remedio peccati, non sit illi intrinseca, sed ex sola Dei extrinseca voluntate dependeat, & aliunde Consummatio gloriæ sit motivum quantum est de se sufficiens respectu Incarnationis, nulla anxietas remansit in Adamo, ex eo quod alterum motivum Incarnationis, scilicet remedium peccati, ipsi revelatum non fuerit.
36. Obijcies secundò: Augustinus lib. 7. de nuptiis & concup. cap. 21. docet matrimonium in statu innocentie fuisse signum atque Sacramentum conjunctionis Christi cum Ecclesia: Ergo existimat nullo existente peccato Christum venturum, alias Sacramenti significatio tunc vera non fuisset.
37. Respondeo plures ex nostris Thomistis Augustinum solum velle in illo statu conjunctionem viri & femine fuisse signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, non actualiter, sed aptitudinaliter, id est habuisse aptitudinem ad talem significationem. Sed hæc interpretatio non videtur ad mentem Augustini, nam postquam loco citato tria nuptiarum bona enumeravit, scilicet operationem propagandæ proles, pudicitiam fidem, & connubii Sacramentum, significans conjunctionem Christi cum Ecclesia, subdit de matrimonio in statu innocentie, *His tribus bonis perfecte se habet bonitas nuptiarum, quibus etiam nunc bona nuptie*: At si solum aptitudinem haberet ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia, non perfecte ei tria illa bona convenirent; non enim est perfecte signum ad placitum, quod solum habet aptitudinem ut ei significatio imponatur: Ergo hæc interpretatio menti Augustini non congruit. Unde
38. Melius respondetur, juxta Augustinū, matrimonium in statu innocentie fuisse quidem de facto signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, ex eo tamen non sequi Adamo non peccante Christum venturum; quia licet bonitas prædictæ significationis perfecte conveniret nuptiis ante peccatum Adami actu paratum, non tamen ante præscientiam & decretum permissivum illius: fuit enim matrimonium institutum à Deo signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, in posteriori signo post prævisum peccatum, nam in priori solum fuit institutum in officium naturæ.
39. Obijcies tertio: Licet Verbum Divinum de facto incarnatum fuerit propter reparationem generis humani, hæc tamen non fuit causa principalis & adæquata; nam præter illam assignantur interdum in Scriptura aliæ causæ, etiam principales, ut manifestatio divinorum attributorum, complementum & perfectio totius universi, exaltatio humanæ naturæ, ac denique consummatio ordinis gratiæ, quæ quidem causæ erant sufficientissimæ ut Incarnatio fieret, etiam Adamo non peccante.
40. Confirmari potest hæc obiectio omnibus illis Scripturæ locis in quibus dicitur Christum venisse ut Concionatorem, Pastorem, Regem, Ducem, Magistrum: hæc enim officia ad remedio peccati videntur independentia. Addi possunt

A testimonia Cypriani & Augustini, quibus dicitur Deum factum esse hominem, ut totum hominem beatificaret, & sive ingrederetur per intellectum sive egrederetur per sensum, in Creatore suo propria inveniret, ut disp. 3. agendo de convenientia Incarnationis fuisse expendimus.

Ad objectionem respondeo cum D. Thoma art. 3. ad 1. quod omnes aliæ causæ Incarnationis quæ assignantur in Scriptura, pertinent aliquo modo ad remedium peccati, & in illo includuntur, & proinde præsupponunt præscientiam peccati, & ipsa Incarnatio, & ad reparationem generis humani ordinantur, ut constat ex verbis Apostoli Titum 2. *Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos, ut abnegantes impietatem &c.* in quibus verbis simul cum doctrina quam Christus ut Doctor tradidit nobis, conjungitur redemptio generis humani.

Quamvis ergo manifestatio divinorum attributorum, excellentia Incarnationis, & aliæ causæ quæ illam per se consequuntur, essent ex se sufficientia ut quodlibet eorum posset esse motiva totale Incarnationis; non fuerunt tamen motiva totale & adæquatum, sed partiale & inæquatum, quatenus Deus non intendit manifestationem suorum attributorum, per manifestationem excellentiæ Incarnationis, & aliorum bonorum, nisi in ordine ad reparationem naturæ humanæ, ut summum quo nos prolequatur amorem sæculis supervenientibus manifestaret. Unde

Ad Confirmationem dico, omnia illa officia quæ ibi enumerantur, dependere aliquo modo à remedio peccati, & redemptione hominum, illaque implicite saltem involvere. In primis enim officium concionatoris non est independentis omnino à peccato, ut patet Isaia 61. ubi dicitur *Spiritus Domini super me, quod quid unxit Dominus me, ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mitteret contritis corde, & predicarem captivis indulgentiam &c.* Similiter ut pastor missus est querere & salvam facere ovem quæ perierat, ut constat Luca 15. & Ezechiel 34. *Uti Dux & Rex etiam missus est ad salvandum populum, juxta illud Isaia 33. Dominus Rex noster, ipse salvabit nos.* Item ut magister venit ut opere & doctrinâ, verbo & exemplo, viam salutis nobis aperiret & demonstraret. Ad testimonia verò Augustini & Cypriani respondeo, illos loqui de homine redempto per Christum, & velle Christum venisse in corpore & anima satiaret hominem quem redimebat.

Obijcies quartò: Etiam si Adam non peccasset, eadem tamen gratia quam habuit in statu suæ innocentie, ei à Deo collata fuisset: Sed non independentem à meritis Christi, sive Dei incarnationis. Ergo etiam si homo non peccasset, Deus tamen incarnatus fuisset, etiam ex vi decreti quod habuit circa assumptionem nostræ naturæ. Major constat, Minor verò probatur. Nullus effectus prædestinationis Adami fuit independentem à meritis Christi: Sed gratia quam habuit, etiam in statu innocentie, fuit effectus prædestinationis ipsius: Ergo non independentem à meritis Christi ei collata fuit. Major est certa, cum enim Christus sit caput omnium hominum prædestinatorum, idque mediantibus actionibus quibus nobis meretur, prædestinatio Adami, & consequenter omnis ejus effectus, dependens fuit à merito Christi. Minor verò sic ostenditur: Cum omnis gradus gloriæ hominis prædestinatus, sit effectus prædestinationis

spitius, illa gratia pertinet ad effectus prædestinationis Adami, cui correspondet aliquis gradus gloriæ in qua modo Adamus ipse existit: Sed gratia quam habuit in statu innocentie, correspondet aliquis gradus gloriæ in qua modo existit; quamvis enim gratia illa amissa fuerit per peccatum, & meritum ejus mortificatum, tamen per penitentiam fuit illi restituta, & meritum vivificationis ad eum gradum gloriæ recipiendum ad quem habuerat jus in statu innocentie: Ergo gratia quam Adamus habuit in statu innocentie, fuit effectus prædestinationis ipsius.

Respondet negando Minorem, ad cujus probationem, nego etiam Minorem; ad probationem illius, iterum nego Minorem; falsum enim est quod gratia illi quam habuit Adamus in statu innocentie, formaliter ut tali, & ut primum à Deo voluit, correspondeat aliquis gradus gloriæ in quo modo existat protopater noster; fuit siquidem per peccatum totaliter distincta ejusmodi gratia, nec opera meritoria ex ipsa facta, remanserunt aliquod jus, remanseruntve ullo modo in acceptatione divina ad gloriam tantam ad præmiū, sed remanserunt omnino mortua & incapacia revivificationis per penitentiam, in quo differunt à nostris meritis, quæ cum per peccatum lethale solum mortificantur, reviviscunt per penitentiam ad eisdem gradus gloriæ, ad quos jus speciale habebant, antequam Deum graviter offenderemus. Si autem ratione hujus disparitatis quæras, dico eam exinde peti, quod destructa in nobis gratia sanctificante per peccatum mortale, remanet nihilominus adhuc unum ex principiis moralibus & vitalibus actionum illarum, quibus antequam laberemur in peccatum, aliquid apud Deum meruimus, nempe ipse Christus, qui cum sit causa moralis & vitalis omnis nostri meriti, illud in mente & acceptatione divina conservat. At verò respectu Adami, adhuc in statu innocentie existentis, cum Christus nondum influeret in ejus meritum, sed sola gratia ei collata, esset principium radicale & vitale talis meriti, mirum esse non debet, quod destructo tali principio radicali & vitali, omne meritum quod ab eo processerat, totaliter vitam amisit, atque adeo non mortificatum tantum, sed & omnino mortuum remanserit.

§. V.

Præcipuum adversæ sententiæ fundamentum convellitur.

Præcipuum adversæ sententiæ fundamentum potest sic breviter proponi. Christus voluit & prædestinatus est à Deo ante præscientiam peccati hominum: Ergo licet homo non peccasset, nihilominus Christus ex vi præsentis decreti venisset. Consequentia videtur legitima, cum enim prius non dependeat à posteriori, si ad ventum Christi voluit est à Deo ante præscientiam peccati hominum, est independens à tali peccato, & ejus remedio, atque adeo executioni mandatus fuisset, licet homo non peccasset. Antecedens verò probatur. Prædestinatio Christi prior fuit decreto producendi creaturas: At decretum productionis creaturarum prius fuit decreto permitendi peccatum: Ergo Christus voluit & prædestinatus est à Deo ante permissionem, subindeque ante præscientiam peccati hominum. Minor pater, non enim potuit Deus permittere peccatum hominum, illudque præsci-

re antequam haberet voluntatem ipsos producendi. Major verò in qua posita est difficultas, probatur primo ex Apostolo ad Coloss. 1. ubi Christum appellat, *primogenitum omnis creature*, quod de Christo ut homine, plures ex Sanctis Patribus interpretantur: At non est primogenitus tempore: Ergo est primogenitus in intentione divina, ac proinde illius prædestinatio præcedit decretum productionis rerum.

Secundo, Proverb. 8. Divina Sapientia ait: 47 *Dominus possedit me ab initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio.* Ubi etiam sermonem esse de Sapientia incarnata docent Basiliius, Athanasius, Nazianzenus, Chrysostomus, Augustinus, Ambrosius, Hilarius, & plures alii quos refert noster Vincentius, relect. de gratia Christi quæst. 6. Ergo Verbum incarnatum fuit initium viarum Domini, id est operum Dei ad extra: At non fuit initium in temporali rerum executione, cum post multa jam creata Verbum fuerit incarnatum: Ergo fuit initium in divina intentione, ac proinde illius prædestinatio, decretum prædestinationis rerum præcessit.

Tertio eadem Major ratione suaderetur. Omnis 48 ordinare volens, prius vult finem, & ex mediis illa quæ sunt uni propinquiora: Sed ad manifestationem bonitatis divinæ, quæ est finis intentus à Deo in productione rerum, propinquius se habet Incarnatio Verbi, quam omnes alie creature, cum illas omnes in perfectione excedat: Ergo Deus semper volens ordinatissime, prius intendit manifestationem bonitatis suæ, & immediate post voluit Incarnationem Verbi, postea ordinem gratiæ, ac tandem ordinem naturæ; ac proinde decretum Incarnationis, prius fuit decreto productionis rerum.

Huic argumento, quod apud Adversarios palmarium est, triplex solet adhiberi solutio. In primis aliqui ex nostris Thomistis, concessio Antecedente, negant Consequentiam: quia, inquit, etsi Christi prædestinatio antecedit in intentione Dei, præscientiam peccati, & decretum homines redemendi, eo ipso tamen, quod non alio modo, neque alio medio, voluit Deus illa exequi, nisi mediâ permissione peccati, fit inde quod si homo non peccasset, Christus non venisset. Eo proportionali modo quo licet intentio quam habet Deus dandi suam gloriam electis, sit prior decreto de bonis operibus ipsorum, atque adeo prævisionem ejusmodi operum antecedit, nihilominus quia Deus non aliter statuit voluntatem illam sive intentionem adimplere, quam per bona opera, verum est dicere quod nullus electorum absque bonis operibus salvabitur.

Hæc solutio haud dubiè probabilis est, potestque illustrari alio exemplo ex orationibus Sanctorum, quibus Deus decrevit alicujus prædestinationem impleri, desumpto: quamvis enim intentio prædestinandi non fuerit post præmissas tales orationes, neque ex ipsis, tanquam ex causa, vel ratione; tamen quia hæc intentio non alio modo quam his orationibus decreta est impleri, verum est dicere quod ille non salvus esset, si talis Sanctus pro eo non orasset; & quod Ecclesia Pauli non habuisset, si Stephanus pro eo non orasset. Eodè ergo modo, quamvis prædestinatio Christi facta fuerit ante prævisionem peccati, & ante decretum redimendi homines, quia tamen quoad executionem non alio modo, neque alio medio, dispositum fuit hanc prædestinationem impleri, nisi mediâ permissione peccati, fit esse verum,

verum, quod si Adam non peccasset, Verbum A
Divinum carnem humanam non assumpsisset.

Respondent secundò illi, negando Antecedens, ad cuius probationem, negant Majorem, & ad primam ejus probationem dicunt Christum non idè in Scripturis appellari primogenitum omnis creaturæ, quòd prius ordine causalitatis & intentionis prædestinatus fuerit, quàm aliæ omnes creaturæ sint prædefinitæ & volitæ à Deo, sed tantum quia dignitate & excellentiâ antecedit eas, ut exponit D. Hieronymus.

Ad secundam respondent, vel ibi sermonem esse de Sapientia increata, quæ dicitur initium viarum Dei, quia Verbo quod est Sapientia Patris condita sunt universa. Vel si verba illa de Sapientia incarnata intelligantur, illam dici initium viarum Dei, quia est initium operum redemptionis, & prædicationis Evangelicæ, ratione humanitatis, & omnium creaturarum, ratione divinitatis, ut interpretantur Cyrillus lib. 9. thesauri cap. 7. & 8. & Hieronymus ad verba illa Proverb. 8. Ex quo solum sequitur, prædestinationem Christi fuisse in divina mente priorem decreto evangelicæ prædicationis.

Ad tertiam respondent, Majorem esse veram de his quæ sunt fini propinqua ordine causalitatis, falsam verò de his quæ sunt propinqua illi tantum ordine perfectionis: Christus autem licet sit perfectior universo, & in ordine gratiæ, non tamen est propinquior fini à Deo intento, ordine causalitatis; ita ut res naturales, & ordinis gratiæ, in attingendo finem intentum à Deo, scilicet manifestationem bonitatis suæ, ab illo ut intermedio dependeat, sed seipsis immediatè ad talem finem conducunt; ac proinde potuit Deus decernere omnia simul, vel minus perfectum ad perfectius ordinare, vel denique perfectius ordinare ad minus perfectum; cumque hoc ex sola Dei voluntate pendeat, qualiter de facto contigerit, ex Scriptura, Conciliis & Patribus indagandum est; & quia ex illis constat, Deum decrevisse mysterium Incarnationis propter hominum salutem & redemptionem, asserendum est, non prius prædestinasse Christum, quàm decreverit universum producere, & peccatum permittere. Unde juxta hunc modum dicendi, sic disponenda sunt divini mentis decreta. Postquam Deus scientiâ simplicis intelligentiæ omnia possibilia cognovit, primò suorum attributorum manifestationem decrevit. Secundò ad istum finem ex pluribus possibilibus hunc modum elegit, ex diversis rerum gradibus & naturis compositum. Tertio voluit naturam intellectualem donis gratiæ exornare. Quarto decrevit hominis peccatum permittere. Quintò prævisò peccato misericordiâ tactus, potens multis modis hominis peccatum destruere, vel purè misericorditer condonando, vel satisfactionem inæqualem & imperfectam acceptando, modo convenientissimo illius expiationem, ac remedium nostrum, decrevit, scilicet per condignam & æqualem satisfactionem. Sextò ad talem satisfactionem exhibendam, voluit quod Verbum carnem humanam assumeret. Denique in Christo quosdam ex hominibus elegit ad gloriam, aliis in massa perditionis, iusto iudicio, sed nobis occulto, relictis.

(*)

§. VI.

Verior ac probabilior solutio traditur.

Licet præcedentes solutiones non sint improbabiles, & à gravissimis Theologis traduntur ac defenduntur, placet tamen addere tertiam, quæ videtur probabilior, sumiturque à communi Thomistarum & Petipateticorum doctrina, qui asserunt causas sibi invicem causas, & quod in uno genere causæ est prius, posse in alio esse posterius, ut variis exemplis Tractatu de justificatione declaravimus.

Dicimus ergo quod ordine intentionis, prius fuit volitus Christus, quàm omnia alia, sive ordinis naturalis, sive ordinis supernaturalis, & quàm permissio peccati, in genere causæ finalis, posterius tamen in genere causæ materialis. Vel ut alii dicunt, licet Christus prius fuerit prævisus & intentus in ratione finis qui, quàm ordo naturæ & gratiæ, & quàm peccatum intelligatur esse permissum à Deo, tamen prioritatem finis sui, prius volitum fuit remedium peccati, seu genus humanum ut redimendum, quàm fuerit prævisus & volita Incarnatio, quod ut magis declaretur.

Notandum primò, finem qui est ad æquatum intentionis objectum, dividi à Philosophis in finem *Qui*, sive ut alii loquuntur in finem *Cuius gratiæ*, & in finem *Cui*, quem aliqui appellant *finem effectum*. Finis qui, sive cuius gratiæ, est illud bonum quod appetitur, & cuius gratiæ media assumuntur. Finis verò cui, est illud subiectum, sive illa persona, cui vel propter quam appetitur tale bonum: v. g. in Medico desiderante sanitatem ægroto, finis qui, est sanitas, propter quam procurandam infirmo præscribuntur potiones, & alia remedia adhibentur. Finis verò cui, est ipse infirmus cui sanitas desideratur.

Notandum secundò, quod licet in eodem infimo genere causæ non possit esse inter duo reciprocatio, seu mutua causalitas & dependentia, bene tamen in eodem genere subalterno, divisibili in diversos modos causandi. Nam ut communiter docent nostri Thomistæ, in Tractatu de generatione & corruptione, dispositiones concomitantes, sunt priores composito genito, in genere causæ materialis dispositive, quia ad formæ receptionem disponunt, & posteriores in genere causæ materialis receptivæ, seu subiectivæ, quia in composito recipiuntur & subiectantur; tamquam in subiecto quod. Cum ergo genus causæ finalis sit subalternum, & in duas veluti species dividatur, nimirum in finem qui, seu cuius gratiæ, & in finem cui, nihil repugnat, ut quod est prius alio in ratione finis cui, ut patet in exemplo adducto Medici desiderantis sanitatem infirmo: ipsa enim sanitas est prior ægroto intentione finis qui, seu cuius gratiæ; æger verò cui sanitas desideratur, est prior in eodem genere causæ finalis, in ratione finis cui. His præmissis.

Prima pars hujus resolutionis, quæ asserit Christum ordine intentionis, prius fuisse volitum, ut finem qui, quàm res ordinis naturalis, & ordinis gratiæ, & quàm permissio peccati, probatur primò ex illo Apostoli i. ad Corinthios, Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei. Unde D. Thomas ait significari quod quemadmodum omnia propter prædestinatos creata sunt, ita omnia creata, & ipsi prædestinati, sunt propter

propter Christum, ut est homo, tanquam propter finem, sicut & illa omnia, & ipsemet Christus, sunt propter Deum ut ultimum finem: Ergo Christus in ratione finis qui, siue cuius gratia, est prius volutus & intentus, quam res ordinis naturalis, & supernaturalis, subindeque quam permissio peccati.

Secundò, Finis cuius gratia, siue ultimus, siue proximus, magis diligitur, quam id quod ob illam amatur: At inconueniens videtur dicere, Christum fuisse à Deo minus dilectum, quam remedium peccati, seu genus humanum, non est finis remedium: Ergo genus humanum, non est finis cuius gratia, prius à Deo intentus, sed potius ipse Christus in mente & intentione Dei.

Tertiò, Ut egregie discurrebat Magister Heribertus in manuscriptis ad hunc articulum, cum Deus sit omnium creaturarum finis, consentaneum videtur, ut ea in quibus speciali quodam modo Deus reperitur, sint etiam aliorum omnium finis: Ideoque cum in anima iusti speciali quodam modo Deus inhabitet, ad iustum tanquam ad finem omnia naturalia ordinantur. Similiter quia in sacramento altaris speciali modo invenitur auctor gratiæ & gloriæ, sacramentum Eucharistiæ, cæterorum omnium finis esse censetur. Cum ergo in humanitate Christi, speciali quodam, & ineffabili modo, plenitudo divinitatis inhabitet, Christus iure merito, omnium creaturarum, & totius ordinis naturæ & gratiæ finis censendus est; subindeque ordine intentionis prius volitus à Deo quam omnia alia, siue ordinis naturalis, siue ordinis supernaturalis, & quam permissio peccati.

Quartò, Permissio peccati Adami non debuit eligi à Deo ex solo fine ostendendi suavitatem suæ providentiæ, licet enim ad providentiæ suavitatem pertineat permittere quod natura defectibilis in aliquibus individuis deficiat, non tamen quod deficiat in omnibus: peccatum autem originale est defectus omnium individuum naturæ humanæ: Ergo permissio peccati originalis ex nullo alio fine potuit à Deo eligi congruentius, quam ex motivo tanti boni, scilicet Christi Redemptoris; qui proinde est prius volitus & intentus à Deo in ratione finis quam permissio peccati originalis.

Denique, De divinis decretis, & eorum motivis, loquendum est semper consentaneè ad rerum naturas, nisi oppositum revelatum sit: At magis consonum est naturis rerum, secundum quas id quod perfectius est, ad imperfectius ut ad finem cuius gratia non ordinatur, quod genus humanum, ut redimendum, & res omnes ordinis naturalis & supernaturalis, ad Christum ut ad finem qui, siue cuius gratia ordinentur, quam quod ipse Christus, remedium peccati, seu genus humanum ut redimendum, tanquam finem cuius gratia respiciat; & alias ex nullo Scripturæ testimonio potest colligi oppositum, ut patebit ex infra dicendis: Ergo dicendum est, Christum in ratione finis qui, siue cuius gratia, esse priorem in mente & intentione Dei, quam remedium peccati, seu genus humanum ut redimendum.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio ex D. Thoma in 2. dist. 15. quæst. 1. art. 1. ad 6. ubi sic ait: Aliquid potest esse propter aliud dupliciter, aut quia ordinatur ad ipsum, sicut ad finem proprium & principalem; & sic inconueniens est dicere, quod aliquid sit propter vilis se, ut luna & stella propter notas & respirationes, cum finis sit potior his que sunt

Tom. IV.

A ad finem. Alio modo potest dici aliquid esse propter aliud, cui ex ipso provenit aliqua utilitas, eo modo quo potest dici Regem esse propter rusticum, ex cuius regimine provenit ei pax; & per hunc modum est intelligendum quod in littera dicitur, omnes enim utilitates que ex corporibus celestibus proveniunt in inferioribus, sunt à Deo provisæ, qui corpora illa instituit. Ubi S. Doctor inconueniens reputat, quod luna & stellæ factæ sint propter respirationes tanquam propter proprium finem, hoc est, finem cuius gratia, non autem propter finem cui ex luna & stellis utilitas provenit. Ergo similiter inconueniens debet censei quod remedium peccati, vel homo ut redimendus, sit finis proprius, id est cuius gratia, Incarnationis; non autem quod sit finis cui, seu utilitatis, cum ex ea maxima utilitas ipsi proveniat. Ex quo probata manet secunda pars nostræ resolutionis, quæ allerit genus humanum, ut redimendum, esse priorem Christo in mente & intentione Dei, in ratione finis cui, siue ut alii dicunt, in genere causæ materialis. Potestque confirmari, quia Christus ex vi decreti intentivi fuit volitus ut redemptor: At ut sic nequit intendi, nisi prævisio homine, ut materiâ perficiendâ, & peccato, ut materiâ destruendâ: Ergo decretum intentivum Christi posterius est in genere causæ materialis, siue finis cui, permissione peccati, & homine redimendo. Unde ad argumentum initio præcedentis propositionis Scoti propositum, distinguo Antecedens: Christus est volitus & prædestinatus à Deo ante præscientiam peccati hominum: si illa particula, ante, denotet prioritatem in omni genere causæ, nego Antecedens. Si denotet prioritatem in genere causæ finalis, & in ratione finis qui, concedo Antecedens, & nego Consequentiam; quia stat optimè, prædestinationem Christi esse priorem in mente divina præscientiâ peccati, seu humano genere ut redimendo, in aliquo genere causæ, & nihilominus ab ipso, in aliquo genere dependere; subindeque Christum non esse venturum, nullo peccato existente. Ex qua doctrina

D Colliges primò, hunc inter divina decreta ordinem esse constituendum, quod scilicet in genere causæ finalis prius fuit in ordine intentionis decretum Incarnationis, decreto creationis, glorificationis, justificationis, & permissionis peccati, cum posterioritate in genere causæ materialis jam explicata: in ordine tamen executionis, decretum creationis fuit prius, postea decretum justificationis, deinde decretum reparationis ab illo, ac tandem decretum glorificationis.

Colliges secundò, quod quando Scriptura, Concilia, & SS. Patres, dicunt Christum prædestinatum fuisse ut nos redimeret, vel propter nostram salutem, particulæ illæ ut, & propter, non denotant finem qui, seu cuius gratia, sed tantum finem cui, seu utilitatis, quatenus ex Incarnatione provenit homini maxima utilitas, scilicet remedium peccati.

Colliges tertio, non solum peccatum hominum, sed etiam Angelorum, fuisse prævisum ante decretum Incarnationis; quia Deus non poterat prævidere peccatum primorum parentum, nisi etiam prævideret malitiam dæmonum, qui ex superbia & invidia tale peccatum ipsis persuaserunt.

Ex dictis etiam facile dilui possunt quædam argumenta, sumpta ex inconvenientibus, quæ nobis obijciunt Adversarii: si enim (inquiunt) Incarnatio fuisset volita à Deo, sumpta occasione

LII

ex

ex peccato esset bonum occasionatum, & anima Christi deberet gaudere de peccato nostro, nobisq; gratias agere, quod illi dederimus occasionem essendi. Item Deus ordinasset majus bonum, quale est Christus, ad minus bonum, scilicet remedium peccati, quod est inordinatè procedere.

65 Sed hæc, ut dixi, faciliè diluantur ex principiis supra statutis: Ad primum enim respondetur, occasionatum dupliciter sumi posse, primò prout idem est ac præter intentionem agentis, & à casu, quo sensu mulier appellatur à Philosopho *mas occasionatum*. Et in hoc sensu, non solum Incarnatio, quæ est præcipuè intentà à Deo, sed nullum omnino bonum, est occasionatum respectu Dei, cum omnia divina providentiæ & gubernationi subdantur. Secundo potest dici aliquid occasionatum, quia pendet ex aliqua occasione, licet aliunde sit intentum à Deo, & in hoc sensu concedi potest, Incarnationem esse bonum occasionatum: quia tamen ly *occasionatum* propriè tantum primo modo sumitur, ideo absolute negandum est, Incarnationem esse bonum occasionatum.

66 Ad secundum dico, Christum debere gratias agere Deo, non nobis, & gaudere non de peccato nostro, sed de bonitate & misericordia Dei, quæ tantum bonum ex tanto malo tanquam ex occasione produxit: neq; enim nos dedimus occasionem essendi Christo, per se, & ex intentione nostra, sed solum per accidens, & ex intentione Dei qui ex peccato Adami, tanquam ex occasione, Incarnationem Verbi Divini desumere voluit.

67 Ad tertium respondeo quod ordinare majus bonum ad minus, tanquam ad finem qui, vel cuius gratia, est inordinatè procedere, non autem ordinare majus bonum ad minus, tanquam ad finem cui: nam Angeli in Scriptura dicuntur producti & missi in ministerium hominum, & salus rusticis dicitur finis cui providentiæ regiæ, quia bonum rustici resultat ex providentiæ & gubernatione Regis. Demum inferiorum generatio dicitur finis cuius motus cæli, nec tamen propterea est illo perfectior.

ARTICULVS II.

Utrum solo existente peccato originali, & de contra solis existentibus actualibus, futura esset Incarnatio, ex vi præsentis decreti?

§. I.

Quibusdam præmissis, duplici conclusione resolvitur.

68 Duo in hujus difficultatis resolutione, ut certa ab omnibus supponuntur. Primum est, Christum venisse in mundum, ad delendum non solum originale peccatum, sed etiam omnia actualia, seu ad exhibendū remedium sufficiens ad omnium peccatorum deletionem. Unde 1. Joan. 2. dicitur: *ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Et D. Paulus ad Heb. 1. ait Christum fecisse purgationem omnium peccatorum. Ratio etiam suffragatur: Nam finis Incarnationis est perducere homines in vitam æternam: At introductio ad regnum cælestē, & vitæ æternæ consecutio, non solum per peccatum originale, sed etiam per peccata actualia impeditur: Ergo Christus venit, non solum ad delendum peccatum

originale, sed etiam ad tollēda peccata actualia. Alterum in quo omnes ferè Authores consentiunt, est quod Incarnatio principalis facta est ad tollendum peccatum originale: Nam ut dicitur S. Doctor hic art. 4. ad deletionem illius peccati principalis facta est Incarnatio, quod absolute est majus: At peccatum originale, est absolute majus actuali: Ergo &c. Major est causa, quanto enim peccatum est gravius, eo magis humanæ adversatur salutis, propter quam Deus est incarnatus. Minor verò probatur. Peccatum actuale, licet intensivè majus sit peccato originali, cum plus habeat de voluntario, tamen est solum inficit singularem personam, non verò totam naturam, sicut peccatum originale: At peccatum quod de se inficit totam naturam, absolute majus est eo quod de se solum inficit singularem personam; ut enim docet Aristoteles 1. Ethic. cap. 2. bonum gentis divinius & præstantius est, quam bonum particulare: Ergo peccatum originale est absolute majus actuali.

Confirmatur. Ad illud peccatum tollendum principalis venit Christus, ex quo major oritur miseria, & minus voluntaria: Sed ex peccato originali, major oritur miseria, nam ferè omnia peccata actualia ex originali, ut ex causa & fonte ortum habent; ex eo etiam oriuntur penitates hujus vitæ, ut mors, ægri tudines, ignorantia, concupiscentia &c. Item per peccatum originale, janua cælorum ita clausa erat, ut quantumcumq; aliquis esset iustus & sanctus, nunquam tamen posset ad Dei visionem pervenire, donec Deo exhibita fuisset condigna & rigoroſa satisfactio pro tali peccato, quod etiam est minus voluntarium quam cætera peccata actualia, quia non contrahitur voluntate propria, sed tantum voluntate primi parentis, in quo tanquam in capite voluntates cæterorum hominum continentur: Ergo Christus principalis venit ad tollendum peccatum originale. His præmissis.

Circa propositam difficultatem triplex vertitur sententia. Prima est Mediæ hic art. 4. & Valentia quæst. 1. puncto 6. asserentium, quod existente solo originali peccato, atq; etiam existentibus solis actualibus, Christus venisset, ex vi præsentis decreti. Secunda est Cabrera & Nazarii, aliorumq; qui dicunt existente solo originali peccato, vel solis existentibus actualibus, Incarnationem, ex vi præsentis decreti, non fuisse futuram. Tertia verò, quæ in schola Thomistarum communior est, asserit Christum venturum ex vi præsentis decreti, solo existente peccato originali, non verò solis existentibus actualibus. Unde.

Dico primò: Solo existente peccato originali, venisset Christus, ex vi præsentis decreti. Probatur primò: Prima & principalis Incarnationis Dominicæ occasio, fuit peccatum Adami derivatum in omnes posteros, ut patet ex dicto articulo præcedenti: unde ipsemet Christus, qui ad illud delendum missus est, vocatur à D. Paulo secundus Adam, & de culpa Adami, non verò de actualibus aliorum hominum peccatis, canit Ecclesia in benedictione cerei paschalis: *O vere necessarium Adæ peccatum, quod Christi morte deletum est!* O felix culpa qua talem ac tantum meruit habere Redemptorem! Ergo solo originali peccato existente, Christus venisset, ex vi præsentis decreti.

Confirmatur: Daniel. 9. ubi Incarnatio prædicta citatur futura, fit mentio solius originalis peccati delendi, nam Archangelus Gabriël, ipsum Danielē de tempore adventus Christi instruens, sic ait:

Septua-